

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

III. De Personis, ad Decimas solvendas obligatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

præstetur, ut Juris ejus Provincialis sive des Landrechts Tit. 28. art. 3. habetur.

41. *Eas aliquando dominus & colonus*
42. *Aliquando ipse solus solvit.*

ARTICULUS III.
De Personis ad Decimas solvendas obligatis.

SUMMARIUM.

- 23. *Ratione Personæ ad solutionem Decimarum Fideles Parochiani,*
- 24. *Et per se Hæretici tenentur.*
- 25. *Non Pagani, Judæi & Catechumeni;*
- 26. *Neque etiam Papa, Episcopi & Parochi.*
- 27. *Ratione Rei eas præstant possessores prædiorum.*
- 28. *Aliquando etiam Episcopi & Parochi;*
- 29. *Pagani quoque & Judæi;*
- 30. *Non tamen de prædiis, nunquam possessis à Christianis;*
- 31. *Nisi quatenus continent Ecclesie ministrorum sustentationem.*
- 32. *Decimas aliquando etiam clerici solvunt.*
- 33. *Personales Consuetudine passim sunt sublata.*
- 34. *Prædiorum possessores aliqui ad decimarum præteritarum;*
- 35. *Melius alii ad futurarum tantùm solutionem obligant.*
- 36. *Decima non prædiorum, sed fructuum sunt onus,*
- 37. *A Tributi solvendi onere diversum.*
- 38. *Non debentur à pauperibus, extremâ;*
- 39. *Sed communi,*
- 40. *Et verius etiam gravi necessitate laborantibus.*

Decimæ debentur vel ratione Personæ, alicui Ecclesie vel Parochi in spiritualibus subiectæ, vel ratione Rei frugifera, prædii aut fundi, illarum præstantiarum onere affecti, ut rectè observat Laiman Lib. 4. traß. 6. cap. 3. n. 1.

Ex priori capite sive ratione Personæ ad earum solutionem obligantur omnes fideles Parochiani, ab earum præstatione speciali Jure non exempti, & de hæreticis 23. & c. A nobis 24. quibus textibus ad eas expressè adstringuntur omnes; & posteriori additur, Nisi quis se exemptum ostendat, Ratio est; quia fideles Parochiani omnes Ecclesiastica Sacramenta aliæque spiritualia recipiunt à suis Parochis, ad ea ipsi ministrantia et officio obligatis, S. Thomas 2. 2. q. 100. art. 1. & 4. & Suarez Traß. 2. de Relig. lib. 1. cap. 16. n. 1. & 13. Unde

Inferitur primò, ad decimas ratione suæ Personæ non solum Catholicos, sed hæreticos quoque per se obligari; quia hinc ipsò; quòd tanquam baptizati legimus Ecclesie subsint: illius gremium recipere ejusque Sacramenta recipere à Sacerdotibus teneantur, per se ipsi subiciuntur, & decimarum præstationi ratione suæ personæ obnoxii sunt: licet per accidens propter suæ obligationis ignorantiam, sicut à Catholicorum Sacramentorum receptione, sic etiam ab ea decimarum solvendarum obligatione eximantur, Panormit. in c. De terris 16. n. 6. & Suarez cit. cap. 16. n. 3.

Inferitur secundo, ad eas ratione suæ personæ exhibendas non obligari Primò Judæos & Paganos, tanquam infideles, propter defectum Baptismi, Glossa fin. in c. cit. & alii apud Barbofam in c. cit. n. 4. Secundo

Secundò, etiam Catechumenos; quòd ob ejusdem Sacramenti defectum quoad alia Sacramenta & spiritualia nulli Ecclesie vel Parocho subjiciantur, Azor p. 1. 26. *Instit. lib. 7. cap. 24. q. 3.* Tertiò Papam; quia in terris non habet, cui in spiritualibus sit subjectus, Abulensis, in *Matth. cap. 23. q. 193.* Quartò, Episcopos & Parochos, tam Regulares quam Seculares; quantumvis enim illi Papæ, hi etiam Episcopis subjecti sint, Sacramenta tamen aliisque spiritualia ab aliquo ad illa ex officio sibi ministranda obligato non recipiunt, cit. Suarez cap. 17. n. 11. & 18.

27. Ex posteriori capite, sive ratione Rei, hoc est, prædiorum & fundorum decimis obnoxiorum, tenentur quicumque istorum possessores, cujuscunque status, Religionis, dignitatis, etiam Regiæ atque Imperatoris sint: nisi speciali privilegio, consuetudine vel præscriptione eximantur, arg. c. *De terris cit.* Ratio est; quia ex quo tempore dioceses in Parochias divise sunt, intra istarum fines sitis Christianorum prædii annexa est obligatio fructuum, ex ipsis provenientium, partem decimam pendendi Ecclesie Parochiali. Quæ obligatio, tanquam onus Reale ipsius prædii inhærens, ad quemcunque possessorem transit, arg. c. *Ex literis s. de Pignoris § 1. Imperatores 7. ff. de Public. & vestig. cit.* S. Thomas art. 4. & Suarez cap. 17. n. 10. Unde

28. Præter fideles laicos ad hujusmodi decimas tenentur Primò clerici & ipsi etiam Parochi atque Episcopi: non quidem ratione prædiorum seu fundorum Ecclesiasticorum, ad ipsorum sustentationem specialiter deputatorum & intra Ecclesie suæ fines sitorum, vulgò *des Wiens*; sed aliorum, quæ intra fines alienæ, imò etiam, quæ intra fines propriæ diocesis vel Parochiæ possident, tanquam bona patrimonialia aut aliò titulò merè

temporali, Suarez cit. cap. 17. n. 11. Secundò Religiosi, saltem ratione prædiorum decimandi onere affectorum, antequam ad ipsos pervenirent: nisi privilegio, consuetudine vel præscriptione sint exempti, c. *Commissum 6. c. Ex parte 10. hanc Rubr. & c. Statuto 2. §. Ceterum, in 6.* Tertiò ipsi etiam Judæi, Turcæ, Saraceni & Pagani de prædiis ac fundis, qui à Christianis possessoribus ad ipsos pervenerunt: nisi ejusmodi prædia & fundos dimittere malint, c. *De terris cit. & c. Quantò 18. de Usuris.*

Eosdem ad decimas de prædiis quibuscunque, etiam sitis in suis provinciis, & à Christianis nunquam possessis, solvendas obligari, cum Panormit. in c. *De terris cit. n. 5.* existimat Oldradus *Consl. 25.* eà ductus ratione; quòd eas Dominus Deus sibi reservavit in recognitionem supremi domini, quod in omnes res habet, c. *Tua nobis 26.* & Judæi in Deo recognoscunt, & recognoscere Pagani tenentur. Nihilominus & meritò id negant Rebuffus *de Decimis q. 5. n. 11.* Lambertinus *de Jure Patronat. Lib. 5. p. 1. q. 7. art. 3.* Azor cit. *Lib. 7. cap. 14. q. 2.* & alii, partim arg. c. *De terris & c. Quantò cit.* ex quibus, dum Judæi ad decimas de terris, priusquam ad ipsos pervenirent, earum præstationi jam obnoxii solvendas obligantur, argumentò à contrario ductò legitime inferitur, ipsos ad decimas de terris, illis antè non obnoxii, solvendas non teneri; partim verò; quòd Pagani & Judæi, licet Fidem Christianam amplecti & Baptismum suscipere, supremumque Dei dominium recognoscere teneantur, nihilominus, postquam Veteris Testamenti Leges Cæremoniales & Judiciales morte Christi sublata: & quamdiu ipsi extra Christi ovile atque Ecclesiam sunt, ejusmodi recognitionem aliis modis testari possint, & non necessa-

B. b. b. 3

riò de-

riò debeant per solutionem decimarum; cum, sicut aliis Ecclesie, sic etiam Decimalibus ejus Legibus ante Baptismum susceptum non teneantur: imò hæc ad ipsos non dirigantur, juxta illud Apostoli, *Quid mihi de iis, qui foris sunt?* 1. Corinth. cap. 5. v. 12. & c. *Gaudemus 8. de Divortiiis.*

31. Sed, licet argumenta hæc de quota, sive decimæ partis fructuum, solutione omnino stringant, non tamen evincunt, Judæos ac Paganos non obligari ad decimas, saltem quoad contentam in ipsis sustentationem, Ecclesie ministris debitam Jure Naturali & Divino; ad eam enim his præbendam obligari videntur non minus, quam ad recipiendam ab ipsis Fidem & Baptismum; cum hujusmodi spiritualia ab Ecclesie ministris, ad ea præbenda obligatis & paratis, recipiendi præcepto temporalia sive ad sustentationem necessaria alimenta ipsis præstandi obligatio sit annexa, ut eruditè observat *cit. Suarez cap. 16. n. 11.* qui propterea *n. 12.* probabiliter existimat, Ecclesiam, etsi ad vitandum scandalum non soleat, exigere ab Infidelibus posse aliquod tributum, Evangelii ministris & præconibus pro expensis itineris & sustentatione pendendum.

32. An ad ejusmodi decimas teneantur alii Clerici & Religiosi dubium: & de prioribus dubitandi ratio est; quòd clericus clericum non decimet, *c. Novum 2.* ubi hujusmodi decimatio exactionis genus omnino Novum vocatur. Sed relatum Axioma & textum DD. passim accipiunt de bonis, quæ obveniunt clericis quæ talibus, sive quatenus ad spiritualia sunt obligati: non autem de bonis, quæ, sicut aliis fidelibus, sic etiam ipsis obveniunt aliunde; de his enim decimas ratione suæ personæ præstare non minus quam cæteri fideles de Jure tenentur, *c.*

Novum cit. V. Illi; cum istorum in hæc Sacramenta cæteraque Divina à Parochis ad ea sibi ministranda ex officio obligatis percipiant, *Barbola in c. cit. n. 2. & Vianus ibid. De Jure,* inquam; quia etiam hujus dispositioni prævaluit consuetudo: vi cujus ad decimas personales, sicut cæteri fideles, sic & multi magis ipsi & Religiosi hodie non tenentur: quantumvis antiquò Jure ad hujusmodi decimas Parochis spiritualia sibi ministrantibus solvendas essent obligati, *cit. Suarez cap. 17. n. 25. & Laurus cap. 3. n. 4.*

Dubium secundò & non levis momenti controversia est, an à prædii possessore exigì valeant decimæ præteritæ; ut super decimis fructuum prædii, quæ venditor Titius eas uno vel pluribus annis præteritis non solvit, conveniri Caius ejus emptor & modernus possessor possit. Non venditorem duntaxat, sed emptorem quoque conveniri posse, *cit. Frid. de Senis Consil. 84. & Panormio in c. Cum homines 7. n. 6. volum. Rebuffus de Decimis q. 8. n. 9. Azor cit. cap. 24. q. 2. §. Quæres, & Engel ad hanc l. b. n. 17.* Moventur primò textus *c. In quibusdam 32.* ex cujus dispositione Domini prædia sua non aliis elocare tenentur, quàm à quibus Ecclesie decimas sine contradictione percipiunt: & *can. Si quis laicus, 16. q. 1.* quòd prædium ita aliis concedere permittuntur; ut decimarum proventus priori Ecclesie non abstrahantur. Secundò; quòd decimæ tantum onus Reale ipsorum prædiorum, *c. De terris cit.* onus autem Reale cum re transferat ad quemcunque possessorem, *c. Et literis & l. Imperatores cit.* Tertio; quòd eadem egentium animarum tributa nuncupentur, *can. Decima, 16. q. 1. & c. Tua nobis cit.* tributa autem etiam præterita non soluta exigì valeant à possessoribus

possessoribus, l. cit.

35. Sed verius est, ratione earum conveniri posse solum venditorem, qui prædiorum prius possessorum fructus percipit, ut cum nonnullis VV. defendunt *cit.* Suarez *cap. 38. à n. 9.* Canisius *ad hanc Rubr. cap. 4. n. 3.* & Zæsius *ibid. n. 62.* Ratio est; quia decimarum prædiorum prælatio ipsi prædio, ac proinde novo ejus possessori sive emptori à Jure nuptiam imposita reperitur: Imò *c. Cum non sit 33.* clarè imponitur ipsis fructibus; ut eas prælatæ teneantur ii, ad quos illi indecimatim pervenerunt. Idè traditur *c. Pastoralis 28.* ex cujus dispositione fructus indecimatim non nisi cum decimarum onere possunt alienari. Cum ergo æquum non sit; ut decimarum onus simul fructibus & prædio istiusque possessori incumbat; quia sic possessor, qui fructus non percipit, alterius sive sui autoris odio prægravaretur, contra *Reg. Non debet 22. in 6.* Cum, inquam, hoc æquum non sit, super iis solus venditor, qui fructus prædiorum percipit, poterit conveniri conditione ex Canone, quò decimæ sunt introductæ, si fructus apud venditorem adhuc extent, *arg. l. Unica ff. de Condit. ex Lege:* vel, si consumpti sint, conditione Sine causa vel injusta causa, *l. Mala 3. C. eadem Rubr.*

Contra possessore allata difficilia non sunt, Primum; quia textus uterque de decimis futuris accipi potest: imò prior debet; cum de iis, non à dominis prædia locantibus, sed eorum conductoribus sive colonis, fructus tantum colligentibus, solvendis loquatur, ut rectè notat *cit. Canisius n. 8.*

36. Secundum; quia decimas solvendi onus afficit & sequitur ipsos fructus, à solo separatos, *c. Pastoralis, c. Cum non sit cit. c. Cum homines 7. c. Dilecti 8. c. A nobis 24. & c. Tua nobis 26.* prædia

verò tantum, quatenus istos virtute continent: quò modò ad futuros, non ad prædiorum fructus referuntur, Suarez *cap. cit. n. 9. in fine.*

Postremum etiam & præcipuum; 37. quia decimæ propriè non sunt, & in latiori tantum sensu propter similitudinem quandam aliquando Tributa vocantur; quòd à clericis eas percipientibus communicentur seu tribuantur egentibus; cum in multis differant à tributis, per notata à Glossa *in c. Tua cit. V. Tributa;* ut proinde mirum non sit, quòd super non solutis decimis prædiorum conveniri ii duntaxat valeant, à quibus fructus sunt percepti: licet ratione tributorum non solutorum conveniri possint fundorum novi possessores; quia tributorum fundos, *l. Imperatores cit.* decimarum autem onus afficit ipsos fructus: fundos autem non nisi, quatenus istos continent virtute, *cc. cit.*

Dubium tertio est, an ad decimarum præstationem etiam teneantur Pauperes. 38. Convenit inter DD. non teneri laborantes inopià sive necessitate extrema; quia ista omnia communia facit, *arg. can. Discipulos 25. dist. 5. de Consec. & l. Si laborante 2. §. 2. in fine, ff. ad L. Rhod. de jactu;* Barbola *in c. Si quis 3. de Furtis n. 2.* Contra verò ad eam teneri laborantes inopià communi & tolerabili: quales censentur, quibus, solutis decimis, tantum remanent necessaria ad se suosque alendos, S. Thomas *cit. q. 87. art. 4.*

39. Dissensio autem inter eos est de iis, qui decimis solutis ad suam suorumque sustentationem necessaria non habent, hos enim ad decimarum præstationem obligant Panormit. *in c. Cum homines cit. n. 5. cit.* Rebuffus *q. 5. n. 14.* Canisius *cap. 5. n. 1.* & ipse etiam Doctor Angelicus *cit. art. 4.* quòd decimæ, ut in-

quiunt, solvantur ut debitum, per expressos textus *can. Decima*, 16. q. 1. & *c. Parochianos* 14. hâc Rubr. & quidem ex Justitia; cum ad eas exigendas Ecclesiæ competat Actio, Glossa in *can. Decima cit. V. Ex definito*: in debito autem, inquit Panormit. 1. cit. ad debitoris inopiam respectus non habetur, nisi post cessionem, juxta l. 1. C. *Qui bonis ced. poss. & ibi Interpp.* Eos contra à decimarum præstatione cum Innocent. in *c. Licet* 4. de *Censib.* eximunt *citt. Suarez cap. 3. n. 16. Laiman cap. 3. n. 6. & Palao Tract. 10. disp. unic. p. 11. n. 2.* partim; quod credibile non sit, Ecclesiam, à qua decimarum solutio præcepta est, eas præstari velle etiam ab iis, qui non habent necessaria ad sustentationem, præsertim cum Parochi pauperibus subvenire teneantur saltem ex Charitate: & antiquò Jure decimarum pars aliqua applicanda fuerit in pauperum sustentationem, *can. Quatuor Sc.* 12. q. 2. & licet ista cum aliis confusa sit, tamen illorum inopiam sublevare clerici teneantur, *arg. can. Decima & c. Tua cirt.* partim verò; quod debiti solutionem, quamdiu gravis necessitas durat, à debitore differri posse, Sylvestri *V. Restitutio* 5. q. 1. & 3. Laiman *Lib. 3. Tract. 2. cap. 12. n. 1.* & aliorum communis sit doctrina. Imò debitum omnino extingui, quando is, cui solvendum est, elemosynam facere tenetur, doceat *citt. Palao n. 2.*

Ex duabus his Opinionibus, sicut priorem Juris rigori magis conformem: sic omnino probabilem censeo posteriorem. In praxi tamen pauperibus suadendum existimo; ut necessitatem suam potius proponant Ecclesiarum pastoribus, ad eam cognitam sublevandam obligatis, quam ipsi se eximant à solutione decimarum.

¶ I. Dubium quartò est, an decimas sol-

vere teneatur prædii Dominus vel Colonus. In quo satis recepta est distinctio; vel enim ex illo provenientes fructus dominus & colonus inter se dividunt, ut uterque partem eorum aliquotam v. g. medietatem, tertiam aut quartam percipiat; vel omnes fructus percipit unus, alter verò præstat pensionem pecuniariam, aut etiam fructuariam?

Si prius, uterque de parte, ex conventionione sibi debita, eas sine diminutione solvere tenetur, *c. A nobis* 24. & *c. Tua nobis* 26. nisi antequam fructus dividantur, ex toto eorum cumulo præstatæ fuissent; hoc enim si factum esset, de residuis novem partibus inter ipsos divisus Parochiæ neuter aliquid amplius deberet; Glossa in *c. Tua cit. V. Sic & dominus & ibi Panormit. n. 14.*

Si posterius, & omnes fructus percipit dominus: colonus autem pensionem, ille de fructibus decimas integre, hoc est, ante omnes expensas & pensionem etiam deductam, solvere tenetur, *c. Non est* 22. & *c. Cum non sit* 31. ille partem de pensione, tanquam de lucro sive stipendio laboris, decimas Personales, si in Usu essent, præstare teneretur, *arg. c. Pastoralis* 28. Panormit. *citt. n. 14. & 15.* Si verò fructus omnes percipit colonus, eò quod prædium conducenti pro fructuaria pensione domino præstanda, ad decimas integre de omnibus fructibus solvendis tenetur colonus; domino autem pensio indecimata manebit, Panormit. 1. *citt. Azor cap. 24. q. 4. & Moneta de Decimis cap. 6. n. 40.*

Neque obstat; quòd dominus decimas Personales debeat ex pretio & pensionibus pascuorum aut ædium locatarum; quia in nostro casu pensio virtualiter jam decimata censetur ex eo; quòd à colono minor pensio exigatur intuitu oneris decimarum, ab ipso integre solvendarum.

vendarum. Unde iterum decimanda non est; cum non habeat rationem lucri proventus ex actione vel industria performance, sed fructus seu redditus annui ipsius fundi, cit. Suarez cap. 39. n. 14. & Zoccus ad hanc Rubr. n. 24.

ARTICULUS IV.

De Exemptione à solutione Decimarum.

SUMMARIUM.

43. A decimarum solutione immunitas acquiri potest.
44. I. Privilegiò Apostolicò:
45. Cujus vigore Regularium aliqui de fundis propriis,
46. Et proprià manu sive sumptibus cultis:
47. Ceteri de Novalibus decimas non solvunt,
48. Et multi ampliori gaudent immunitate:
49. Qua indultà privilegiorum communicatione non acquiritur:
50. Nisi ejus facta sit mentio specialis.
51. Privilegium, eximens à solutione decimarum de pradiis suis, acquisita,
52. Et acquirenda etiam pradia comprehendit.
53. Privilegium ejus immunitatis revocari potest,
54. Et aliquando presumitur.
55. Idem amittitur Renuntiatione,
56. Etiam tacitè ex tricenario non-Usu presumptà.
57. II. Eadem acquiritur Consuetudine, &
58. III. Prescriptione quadragenarià, titulum aliquando,

59. Non semper exposcente.

60. IV. Amicabili Compositione & Transactione.

Licet non defuerint, qui à decimarum præstatione eximi neminem posse existimarent; quòd Juris Divini, omni humana potestate superioris, earum sit præceptum: certa tamen in Scholis & utriusque Fori Usu recepta Regula est, ab obligatione illa eximi debitores posse: dummodo Parochis aliisque curatis de congrua sustentatione alià ratione provideatur, ut defumitur ex c. Ex parte 10. c. Licet 11. Et. & clarissimè ex c. A nobis 24. verbis, Cum igitur quilibet decimas solvere teneatur, nisi à præstatione ipsarum specialiter sit exemptus. Acquiri autem hujusmodi exemptio potest

Primò Privilegiò: non quidem Principis Secularis, c. Tua 25. aut etiam Episcopi vel alterius Prælati Ecclesiastici; cum Jus commune Ecclesiæ nequeant relaxare, can. Institutionis, 25. q. 2. Et dilectus 15. junctà Glossà V. Permissa, de Temp. Ordinac. sed summi Pontificis, c. Ex multiplici 3. c. Ex parte cit. Et propter supremam ejus in Ecclesiis resque & jura Ecclesiastica potestatem, c. Licet 2. de Prab. & dignit. in 6. sic enim à solutione decimarum de hortis & nutrimentis animalium suorum ab Alexandro III. in Concilio Lateranensi, c. Cum dicat 2. de Eccles. adif. relatò, exempti sunt leprosi, ubi in communi vita degentes Ecclesiam & presbyterum habent.

Ejusmodi exemptionis & Juri communi infertum privilegium à Paschali II. obtinuerunt Ordines Religiosi, can. Decimas, 16. q. 1. ubi omnes, tam Monachi quàm Clerici Regulares in commune viventes, eximuntur à solvendis decimis de laboribus & nutrimentis suis sive de

C c c c fundis